

The Role of Auditing Credit Institutions in Controlling Inflation

Hamed Khaki ^{*1} | Reza Sheikhi² | Alireza Kazemporian³ | Mohammad Solgi⁴

Abstract

Considering the important and sensitive role that credit institutions play in the economic system of the country. Any inefficiency, disruption in the system of credit institutions will cause problems on macroeconomic variables, including inflation. Based on this, the aim of the current research is to investigate the role of credit institutions' audits in controlling inflation. In terms of purpose, it is practical and in terms of methodology, it has a qualitative approach of thematic analysis type. The current research has been carried out in two stages. In the first stage, in order to determine the roles of the audit of credit institutions in controlling inflation, an interview was conducted with the experts in the field of audit of credit institutions, and after that, by specifying the categories and related topics, the three basic roles of audit Credit institutions were determined. The statistical scope of the research includes experts and elites in the auditing field of credit institutions, who were identified as experts in this field by using the purposeful-judgmental sampling method. The findings of this research showed that auditing can play a role in controlling inflation in three ways. In the first place, the clear presentation of financial information, which is an urgent need of the decision-making body, in order to make financial and monetary decisions in order to control inflation, in the second place, to control and monitor the correct direction of credits to the production sector, and finally, it was determined that the control and monitoring of the lack of The difference between the deposit rate of banks and the deposit rate announced by the Central Bank in the instructions announced by this institution is another role of the audit of credit institutions. According to the findings of the research, it was determined that auditing with control and monitoring in the mentioned steps and submitting a report to the central bank plays an important role in controlling inflation.

Keywords: Credit institutions, Liquidity, Deposit rate, Thematic analysis method.

1. Corresponding Author: Master's student, Educational Department of Islamic Financial Management, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran. Hamedkhaki87@gmail.com
2. Master's student, Educational Department of Islamic Financial Management, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran.
3. Master's student, Educational Department of Islamic Financial Management, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran.
4. Assistant Professor, Educational Department of Islamic Financial Management, Faculty of Management and Economics, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran.

نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم

حامد خاکی^{۱*} | رضا شیخی^۲ | علیرضا کاظم پوریان^۳ | محمد سلگی^۴

۱

سال دوم

بهار ۱۴۰۳

صص: ۱۳۲-۱۰۹

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۱/۱۹

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۱/۱۷

چکیده

باتوجه به نقش مهم و حساسی که مؤسسات اعتباری در نظام اقتصادی کشور ایفا می‌کنند؛ هرگونه ناکارآمدی، اختلال در سیستم مؤسسات اعتباری باعث ایجاد مشکلاتی بر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله تورم خواهد بود. براین اساس هدف پژوهش حاضر بررسی نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم است. از نظر هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی دارای رویکرد کیفی از نوع تحلیل مضمون است. پژوهش حاضر در دو مرحله انجام گرفته است در مرحله اول به منظور معین کردن نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم از خبره‌های حوزه حسابرسی مؤسسات اعتباری مصاحبه‌ای انجام گرفته و بعد از آن با مشخص کردن مقوله‌ها و مضامین مرتبط سه نقش اساسی حسابرسی مؤسسات اعتباری معین گردید. جامعه آماری تحقیق شامل خبرگان و نخبگان حوزه حسابرسی مؤسسات اعتباری است که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند - قضاوتی تعداد ۱۰ نفر به عنوان خبرگان این حوزه مشخص شدند. یافته‌های این پژوهش نشان داد حسابرسی از سه جهت می‌تواند در کنترل تورم نقش ایفا کند. در وهله اول ارائه شفاف اطلاعات مالی که نیاز مبرم نهاد تصمیم‌گیرنده است به جهت گرفتن تصمیمات مالی و پولی در جهت کنترل تورم، در وهله دوم کنترل و نظارت بر هدایت درست اعتبارات به بخش تولیدی و در انتها معین شد که کنترل و نظارت بر عدم تفاوت نرخ سپرده بانک‌ها با نرخ سپرده اعلامی توسط بانک مرکزی در دستورالعمل‌های اعلامی توسط این نهاد یکی دیگر از نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری دانست. باتوجه به یافته‌های پژوهش معین گردید حسابرسی با کنترل و نظارت در گام‌های گفته شده و ارائه گزارش به بانک مرکزی نقش مهمی در کنترل تورم را ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: مؤسسات اعتباری، نقدینگی، نرخ سپرده، روش تحلیل مضمون.

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آموزشی مدیریت مالی اسلامی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران،

Hamedkhaki87@gmail.com

ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آموزشی مدیریت مالی اسلامی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آموزشی مدیریت مالی اسلامی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

۴. استادیار، گروه آموزشی مدیریت مالی اسلامی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

تسریع رشد اقتصادی و رسیدن به توسعه پایدار در سال‌های اخیر هدف همه کشورها بوده است. به منظور رسیدن به این هدف نیز تحقیقات متعددی انجام شده است. این تحقیقات نشانگر این موضوع است که واسطه‌های مالی نقش بسزایی در برآورده کردن این امر دارند. در این حوزه برخی از اقتصاددان‌ها بر این امر باور دارند که مؤسسات اعتباری به خصوص بانک‌ها نقش مهمی را ایفا می‌کنند و توسعه مالی در گرو اصلاح عملکرد مؤسسات اعتباری و بانک‌ها بوده و در بخش بانکی رخ می‌دهد. در کشورهای در حال توسعه به مانند ایران بانک‌ها نقش مهمی در برآورده‌سازی رشد اقتصادی ایفا می‌کنند (العتیان و بنی خالد^۱، ۲۰۱۹).

حساسیت نظام بانکی در کل نظام اقتصادی و در تنظیم روابط و مناسبت‌های پولی هر کشور از یک طرف و تأثیر بسزای آن در صحنه اقتصاد جهانی از طرف دیگر باعث گردیده تا صاحب نظران اقتصادی، بانک‌ها را به عنوان یکی از عوامل مؤثر در توسعه اقتصادی به حساب آورند. بانک‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای اجرای سیاست‌های پولی در سیستم اقتصادی هر کشور محسوب می‌گردند. عدم کارکرد درست بانک‌ها و عدم تخصیص درست منابع بانکی باعث مشکلاتی خواهد شد که می‌توان به خلق نقدینگی و افزایش تورم بینجامد، بدین ترتیب عنوان می‌شود که بانک‌ها می‌توانند از یک طرف با انباشت سرمایه و تخصیص کارآمد این منابع کمک شایانی به رشد اقتصادی کشور کنند؛ ولی از طرف دیگر در صورت عدم سازوکار مناسب و درست و عدم بررسی متناسب می‌توانند منجر به تورم افسارگریخته شوند. به همین دلیل به منظور رسیدن به این اهداف از پیش مشخص شده یکی از ساختارهای راهبردی شرکتی، حسابرسی می‌باشد. حسابرس به فردی گفته می‌شود که باتوجه به این موضوع که مزایای خودگردانی را در تملک دارد به گونه‌ای عمل می‌کند که از فعالیت‌های نامتعارف بکاهد (دیویس و روت اشتاین^۲، ۲۰۰۶).

جایگاه حسابرسی در نظام راهبردی بانک‌ها در کشور و اهمیت و ضرورت وجود آن‌ها به منظور نظارت بر فعالیت‌های سازمان در میان صاحب نظران حرفه‌ای و دانشگاهی مورد تأکید قرار گرفته است. باتوجه به اهمیت وجود موسسه‌های اعتباری در کشور و نقش بسزای این مؤسسه‌ها در

1. Al-Aytan and Bani Khaled
2. Davis and Rothstein

رشد اقتصادی و در طرف مقابل در صورت عدم کارکرد درست، باعث مشکلات متعدد بخصوص تورم در کشور می‌شود؛ بنابراین وجود نهاد نظارتی بر مؤسسات اعتباری امری ضروری است (محمدپور و شهرایی، ۱۳۹۳).

موضوع اصلی در این پژوهش این است که آیا حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم نقشی دارند؟ در پاسخ به این سؤال مطالعات و پژوهش‌های متعددی انجام شده است. این مطالعات در دو حوزه عوامل سطح اقتصاد کلان و سطح نظام بانکی قابل دسته‌بندی است.

مطالعات جعفری، صمیمی و احمدی (۱۳۸۱)، عمادزاده و همکاران (۱۳۸۴)، مصطفوی (۱۳۸۶)، لوکاس (۲۰۰۸)، بناتی (۲۰۰۹)، سارجنت و سوریکو (۲۰۰۸) به عوامل کلانی همچون تورم، حجم پول و نقدینگی اشاره دارند. در دسته دوم مطالعات جامعی (۱۳۹۴)، منصوری نیا و یدالهی (۱۴۰۱)، صدرآرا و همکاران (۲۰۱۴)، سومویه و آی ال او (۲۰۰۹)، وولانداری و باروکا (۲۰۲۲)، ساهرودین و سوئدارمونو (۲۰۲۲)، ماسکیاناردو و همکاران (۲۰۲۰) به حوزه سطح نظام بانکی همچون مؤسسات اعتباری، سیاست‌های پولی و کلان و سیاست هدایت اعتبارات اشاره دارند.

تمرکز تحقیق حاضر بررسی رابطه تورم و نظام بانکی است. بررسی تحقیقات این حوزه نشان‌دهنده عدم بررسی کنترل و نظارت بر مؤسسات اعتباری در کنترل تورم است. در واقع سهم نظری و نوآوری این پژوهش، ارائه رابطه و کارکرد حسابرسی و نظارت مؤسسات اعتباری در کنترل تورم است.

از این جهت هدف این پژوهش کیفی، شناسایی رابطه‌ها، نقش‌ها و کارکرد حسابرسی در مؤسسات اعتباری با استفاده از روش تحلیل مضمون است. روش تحلیل مضمون برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای موجود درون داده‌ها است.

مبانی نظری پژوهش

مؤسسات مالی و اعتباری

ماده یک آیین‌نامه مقررات ناظر بر تأسیس و فعالیت مؤسسات مالی و اعتباری در این زمینه مقرر می‌داشت از نظر این مقررات مؤسسات اعتباری غیربانکی که از این پس مؤسسه اعتباری نامیده می‌شود، مؤسسه‌ای است که از طریق جذب سپرده‌های مجاز بانکی (به‌استثنای سپرده‌های

قرض الحسنه) و اخذ تسهیلات و استفاده از سایر ابزارهای مالی به تجهیز منابع مبادرت نموده و این منابع را به اعطای تسهیلات اعتباری اختصاص داده و یا به نحوه دیگر به تشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، واسطه بین عرضه کنندگان و متقاضیان منابع مالی می‌باشد.

مصوبه فوق بر اساس آیین‌نامه مصوب سال ۹۳ هیئت وزیران نسخ گردید. بند ۳ آیین‌نامه اخیر در تعریف مؤسسه بیان داشته (مؤسسه اعتباری بانک، مؤسسه اعتباری غیر بانکی و سایر بنگاه‌های غیر پولی که به موجب قانون و یا با اجازه نامه بانک مرکزی تاسیس شده و به عملیات بانکی اشتغال دارد و بیش از پنجاه درصد سهام آن به اشخاص غیر دولتی تعلق داشته و تحت نظارت بانک مرکزی می‌باشد).

گزارشگری مالی

اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا به دست آمده از سیستم گزارشگری جامع و مناسب، از ارکان اصلی ارزیابی وضعیت و کارایی یک شرکت و همچنین تخصیص بهینه منابع؛ تصمیم‌گیری در مورد مبادله اوراق بهادار منتشره از سوی آن به حساب می‌آید. بولو^۱ (۱۳۸۵) بیان می‌کند که گزارشگری مالی، منبع اطلاعاتی مهمی برای تصمیم‌گیری محسوب می‌شود و مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود از آن استفاده می‌کنند. حال اینکه، طی چند دهه اخیر تقلبات کشف شده در گزارش‌های مالی شرکت‌ها، بازار سرمایه‌ای کشورهای مختلف را دستخوش نوسانات شدید نموده است.

گزارشگری مالی متقلبانانه منجر به ارائه اطلاعات ناصحیح به بازار شده و بر کارایی بازار در تخصیص منابع اثر می‌گذارد که پیامد آن سلب اعتماد بازیگران بازار سرمایه خواهد بود که موجب تخریب بنگاه اقتصادی و جایگاه اجتماعی آن می‌گردد. طبق استاندارد ۳۱۵ حسابرسی ایران، تقلب به هر گونه اقدام عمدی توسط یک یا چند نفر از مدیران اجرایی، ارکان راهبری، کارکنان و یا اشخاص ثالث که متضمن فریبکاری برای برخورداری از مزیتی ناروا یا غیر قانونی است، گفته می‌شود (کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی، ۱۳۸۵). والاس^۲ (۱۹۹۵) تقلب را برنامه‌ای از پیش طراحی شده برای فریب دیگران تعریف می‌کند که از طریق ارائه اسناد و مدارک

1. bolo
2. Wallace

ساختگی صورت می‌گیرد. از نظر جونز^۱ (۲۰۱۱) تقلب عبارت است از استفاده از معاملات ساختگی حسابداری یا انجام معاملاتی که اصول پذیرفته شده حسابداری آنها را ممنوع کرده است. رضایی (۲۰۰۵) تقلب در صورتهای مالی را شامل هرگونه اقدام عمدی توسط شرکت برای گمراه کردن استفاده‌کنندگان از این صورتهای مالی به ویژه سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان از طریق تهیه و انتشار صورتهای مالی حاوی اشتباه با اهمیت بیان می‌کند. حسابرسی، اطمینان‌بخشی به اطلاعات مندرج در صورتهای مالی است و همچنین، مهم‌ترین ابزار در جلب اعتماد عمومی و مشارکت افراد برای توسعه اقتصادی است (محمود دهنوی ۱۳۹۵، ۶۰). خدمات حسابرسی تأثیر و همچنین، نقش مهمی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی دارد.

سیاست‌های پولی و مالی

سیاست مالی به سیاستی می‌گویند که از طریق ابزارهایی نظیر تغییر در هزینه‌های دولتی و مالیات سعی می‌کند به اهداف معین اقتصادی نایل گردد. سیاست پولی به سیاستی می‌گویند که می‌خواهد از طریق تغییر و کنترل در حجم پول و تغییر در سطح و ساختار نرخ بهره و یا سایر شرایط اعطای اعتبار و تسهیلات مالی به اهداف معین اقتصادی نایل گردد (خلیلی عراقی، ۱۳۸۸). هدف از سیاست‌های مالی و پولی در کشورهای صنعتی پیشرفته و کشورهای روبه‌توسعه تا حدودی متفاوت است. در کشورهای صنعتی هدف‌های مذکور به طور عمده برطرف ساختن تورم، رفع کساد و رسیدن به اشتغال کامل می‌باشد درحالی‌که برای کشورهای روبه‌توسعه، هدف عمده سیاست‌های پولی و مالی را رشد اقتصادی و افزایش درآمدهای دولتی و عرضه کل تشکیل می‌دهد (رحمانی، ۱۳۹۴).

سیاست‌های هدایت اعتباری و ارتباط آن با کنترل تورم

سیاست‌های هدایت اعتباری در دو مفهوم کنترل کمی و کیفی قابل بررسی است. کنترل کمی به معنای میزان رشد اعتبارات و کنترل کیفی به معنای ترکیب اعتبارات اعطایی به بخش‌ها و کارکردهای مختلف اعتبارات داخلی در راستای هدف مشخص است.

1. Jones

توجه‌های مختلفی برای اجرای سیاست‌های هدایت اعتباری ارائه شده است. برخی مطالعات در توجه سیاست‌های هدایت اعتباری، رشد اعتبارات به بخش‌های غیرتولیدی و مولد را با بی‌ثباتی مالی ارتباط می‌دهند؛ به این صورت که اعطای اعتبار از طرفی باعث افزایش بدهی در نظام مالی می‌شود و از طرف دیگر جریان درآمدی را ایجاد می‌کند.

زمانی که اعتباری به بخش سرمایه‌گذاری و مخارج مولد تخصیص می‌یابد با افزایش ظرفیت تولیدی و تقاضای کل درآمد را افزایش می‌دهد. معمولاً درآمدهای ایجاد شده ناشی از این وجوه برای پاسخگویی به رشد تعهدات بدهی کافی خواهد بود. بی‌ثباتی اقتصاد کلان زمانی به وجود می‌آید که نسبت اعتبار تخصیص یافته به بخش مولد نسبت به وام‌های سوداگرانه و غیرمولد کاهش یابد.

وام‌های رهنی یا وام‌دهی بانکی به سایر شرکت‌های مالی معمولاً جریان‌های درآمدی کافی برای تأمین مالی رشد بدهی ایجاد نمی‌کنند (مینسکی^۱، ۱۹۸۶؛ ورنر^۲، ۲۰۰۵؛ بزمر^۳، ۲۰۱۴). به عبارت دیگر منشأ مشکلات بدهی و بی‌ثباتی مالی نه افزایش اعتبار به خودی خود و نه حتی افزایش اعتبار نسبت به تولید ناخالص داخلی، بلکه افزایش نوع اعتباری است که به بخش غیرمولد داده می‌شود و درآمدهای حاصل از آنها کفاف افزایش ریسک ناشی از افزایش بدهی نظام مالی را نمی‌کند.

باتوجه به صحبت‌های گفته شده می‌توان عنوان کرد که در صورت تخصیص مناسب و درست منابع مالی به بخش تولیدی منابع کافی به منظور افزایش بهره‌وری در اختیار بنگاه‌های تولیدی قرار می‌گیرد و این افزایش تولید کنترل تورم را به دنبال دارد که حسابرسی با بررسی صورت‌های مالی و گزارش‌های رسیده از مؤسسات اعتباری و تطابق آن‌ها با دستورالعمل‌های بانک مرکزی هرگونه خطا و انحراف از این گزارش‌ها را مشخص کرده و باعث عدم تکرار آن خواهد شد.

شفافیت اطلاعاتی

یکی از مضامین فراگیر در زمینه نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم از نظر متخصصان شفافیت اطلاعاتی است. از نظر آن‌ها شفافیت اطلاعاتی ارائه صورت‌های مالی به صورت شفاف و درست است. این مضمون فراگیر دارای شش مضمون سازمان‌دهنده (سیاست‌های پولی، سیاست‌های مالی، تصمیم‌گیری نهادی، انضباط مالی و بسترسازی مناسب) است.

1. Minsky
2. Werner
3. Bezmer

به‌طور کلی می‌توان عنوان کرد که حسابرسی نقش اساسی در ارائه شفافیت اطلاعات مالی را دارا می‌باشد. شفافیت مالی یکی از عوامل بسیار مؤثر در بحث تصمیم‌گیری‌های مربوط به متغیرهای اقتصاد کلان از قبیل تورم است. در صورت اینکه ارائه اطلاعات مالی به‌صورت شفاف ارائه شود باعث می‌شود یک اشراف اطلاعاتی اطمینان‌بخشی برای مدیران تصمیم‌گیرنده به وجود آید و آن‌ها تصمیمات هر چه بهتری در کنترل متغیرهای اقتصادی از قبیل تورم بگیرند.

در بحث کنترل تورم نهاد تصمیم‌گیرنده با توجه به اطلاعات شفاف و با تصمیم‌گیری در مورد سیاست‌های مالی و پولی خود دست به تغییراتی در این حوزه می‌زند تا با استفاده از این ابزار که در اختیار دارد بتواند متغیرهای کلان اقتصادی از قبیل تورم را کنترل کند.

سیاست مالی به سیاستی می‌گویند که از طریق ابزارهایی نظیر تغییر در هزینه‌های دولتی و مالیات سعی می‌کند به اهداف معین اقتصادی نایل گردد. سیاست پولی به سیاستی می‌گویند که می‌خواهد از طریق تغییر و کنترل در حجم پول و تغییر در سطح و ساختار نرخ بهره و یا سایر شرایط اعطای اعتبار و تسهیلات مالی به اهداف معین اقتصادی نایل گردد (خلیلی عراقی، ۱۳۸۸).

هدایت اعتبارات

مضمون فراگیر دیگر که می‌توان آن را بررسی کرد هدایت اعتبارات است که دارای ۵ مضمون سازمان‌دهنده (سیاست‌های هدایت اعتبارات، کنترل و نظارت، رشد اعتبارات، بی‌ثباتی مالی و بسترسازی مناسب) است.

یکی از نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم بررسی هدایت درست نقدینگی بانک‌ها به بخش تولیدی به‌منظور رشد و شکوفایی بخش تولیدی و کنترل تورم است. بدین منظور بانک مرکزی بخشنامه‌هایی را برای بررسی تخصیص اعتبارات معین کرده است که به‌واسطه حسابرسی بانک‌ها طبق این بخشنامه می‌تواند عدول از این بخشنامه‌ها را توسط بانک مشخص کرده و به بانک مرکزی گزارش دهد. تا در گام‌های بعد این نقدینگی به‌صورت صحیح تخصیص داده شود.

سیاست‌های هدایت اعتباری در دو مفهوم کنترل کمی و کیفی قابل بررسی است. کنترل کمی به معنای میزان رشد اعتبارات و کنترل کیفی به معنای ترکیب اعتبارات اعطایی به بخش‌ها و کارکردهای مختلف اعتبارات داخلی در راستای هدف مشخص است.

توجه‌های مختلفی برای اجرای سیاست‌های هدایت اعتباری ارائه شده است. برخی مطالعات در توجه سیاست‌های هدایت اعتباری، رشد اعتبارات به بخش‌های غیرتولیدی و مولد را با بی‌ثباتی مالی ارتباط می‌دهند؛ به این صورت که اعطای اعتبار از طرفی باعث افزایش بدهی در نظام مالی می‌شود و از طرف دیگر جریان درآمدی را ایجاد می‌کند.

زمانی که اعتباری به بخش سرمایه‌گذاری و مخارج مولد تخصیص می‌یابد با افزایش ظرفیت تولیدی و تقاضای کل درآمد را افزایش می‌دهد. معمولاً درآمدهای ایجاد شده ناشی از این وجوه برای پاسخگویی به رشد تعهدات بدهی کافی خواهد بود. بی‌ثباتی اقتصاد کلان زمانی به وجود می‌آید که نسبت اعتبار تخصیص یافته به بخش مولد نسبت به وام‌های سوداگرانه و غیرمولد کاهش یابد.

مؤسسات اعتباری با ارائه تسهیلات، حرکت به سمت تخصیص شدن تولیدات، تأمین مالی بخشی از نیاز مالی واحدهای تولیدی اقتصادی، سهمیه‌بندی و تخصیص بهینه اعتبارات و تسهیلات بانکی به بخش‌های مختلف اقتصادی می‌توانند به‌عنوان یک ابزار سیاست پولی مناسب کارایی در رشد اقتصادی و به طبع در کنترل تورم داشته باشند. در صورتی که تخصیص مناسب انجام نگیرد حجم نقدینگی وارد بخش‌های غیرمولد شده که خود می‌تواند عامل تورم باشد. حال در انجام این مهم حسابرسی می‌تواند نقش مهمی را ایفا کند.

نقش حسابرسی در انجام درست تخصیص منابع مالی اهمیت زیادی دارد به صورتی که بررسی درست تخصیص این منابع طبق دستورالعمل بانک مرکزی بر عهده حسابرسان است و در صورت عدم تخصیص این منابع در مؤسسات اعتباری حسابرسان می‌توانند به واسطه گزارش‌ها این موضوع را به بانک مرکزی اطلاع داده تا با این بانک‌ها برخورد شود و در نهایت منابع به درستی تخصیص داده شوند.

حسابرسی به واسطه بررسی و نظارت بر صورت‌های مالی از دو جنبه می‌تواند کارا باشد: در وهله اول به‌عنوان یک سیاست پیشگیرانه در جلوگیری از اشتباهات عمل کند و در وهله دوم می‌تواند در صورت وجود خطا و اشتباه در انجام دستورالعمل‌های بانک مرکزی آن‌ها را شناسایی و طبق گزارشی به بانک مرکزی اعلام کند و سپس بعد از آن در ادوار بعد از انجام این خطاها جلوگیری شود.

نرخ سپرده‌های بانکی

مضمون فراگیر دیگر که در صحبت با نخبگان عنوان شد نرخ سپرده‌های بانکی بود. نرخ سپرده‌های بانکی دارای چهار مضمون سازمان‌دهنده (حجم نقدینگی، بسترسازی مناسب، دستورالعمل نرخ سپرده‌ها و کنترل و نظارت) است.

طبق صحبت‌های انجام گرفته با خبرگان این حوزه مشخص شد که یکی دیگر از کارکردها و نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم بررسی رعایت نرخ سود سپرده‌های اعلامی بانک مرکزی توسط بانک‌ها است. این موضوع به این منظور انجام می‌گردد که بعضی از بانک‌ها برای کسب قدرت بازاری بیشتر و گرفتن سهم بیشتری از کیک نقدینگی کشور نرخ‌های بالاتری را نسبت به نرخ‌های مصوب به سرمایه‌گذاران بزرگ پیشنهاد می‌دهند که این نرخ بالاتر خود یکی از دلایل وجود تورم خواهد بود. حسابرسی با بررسی صورت‌های مالی و گزارش‌های مربوطه تفاوت در نرخ‌های پیشنهادی بانک‌ها و نرخ‌های مصوب بانک مرکزی را مشخص می‌کند و در صورت تفاوت آن را به بانک مرکزی گزارش می‌دهد و بانک مرکزی می‌تواند برای جلوگیری مجدد از این اقدام، اقدامات لازم را انجام دهد.

بانک مرکزی طبق گزارش‌هایی که در اختیار دارد به منظور رشد اقتصادی و کنترل تورم و متغیرهای اقتصاد کلان نرخ سود سپرده‌گذاری مشخصی را در قالب دستورالعمل مخصوصی به بانک‌ها ابلاغ می‌دارد. بعضی از بانک‌ها به منظور افزایش سهم خود از کیک نقدینگی کشور این نرخ را دستخوش تغییراتی می‌کند.

بدین صورت که به سپرده‌گذاران بزرگ نرخ‌های بالاتری را پیشنهاد می‌دهند که این موضوع خلاف دستورالعمل بانک مرکزی است. نقش حسابرسی در این موضوع بسیار مهم خواهد بود که در وهله اول این مسئله را بررسی کند و در صورت وجود مغایرت بین نرخ‌ها، آن را به بانک مرکزی گزارش دهد تا بانک مرکزی با بانک‌های متخلف برخورد داشته باشد.

افزایش این نرخ‌ها خود یکی از دلایلی است که بر تورم اثرگذار است. تأثیر این مورد بر تورم این موضوع است که هر چه رقم پیشنهادی بانک‌ها بیشتر باشد رقم سپرده‌گذاری بستانکار شده و حجم بیشتری وارد حجم نقدینگی کشور خواهد شد. حسابرسی به عنوان یک نهاد نظارتی به منظور کنترل تورم و عدم افزایش آن باید همواره این موضوع یعنی کنترل نرخ سپرده با نرخ اعلامی

توسط بانک مرکزی را انجام دهد تا بانکی خلاف این نرخ، نرخ دیگری را استفاده نکند که با توجه به صحبت‌های گفته شده در بالا خود دلیلی بر تورم است.

نقدینگی

حرکات بلندمدت هم‌زمان بین رشد حجم پول و تورم در طیف وسیعی از کشورها در دوره‌های زمانی مختلف به اثبات رسیده است؛ به طوری که می‌توان به مطالعات لوکاس^۱ (۲۰۰۸) بناتی^۲ (۲۰۰۹) و سارجنت و سوریکو^۳ (۲۰۰۸) اشاره کرد. در اکثر مطالعات انجام شده شواهد و دلایل مبنی بر تغییرات هم‌زمان رشد حجم پول و تورم با مشاهده مقادیر صاف شده متغیرها بر اساس میانگین متحرک یا تکنیک‌های دامنه فرکانس بررسی شده است؛ با توجه به صحبت‌های گفته شده در بالا افزایش نرخ سپرده باعث گسیل نقدینگی بیشتری به حجم نقدینگی کشور شده که خود باعث تورم است. به طور کلی، یکی از مهم‌ترین دلایل نابسامانی‌های اخیر در بازارها که به شاخص‌های اقتصاد کلان نظیر نرخ تورم نیز رسیده، رشد شتابان حجم نقدینگی بوده است. حجم نقدینگی در کشور در طول سالیان مختلف به واسطه افزایش بدهی‌های دولت به بانک مرکزی، وجود کسری بودجه‌های پی‌درپی دولت و تحت سیطره درآوردن بخش پولی اقتصاد توسط دولت‌ها در اقتصاد متکی به درآمدهای نفتی ایران، گسترش فرایند خلق پول توسط بانک‌های عامل، در دستور کار قرار دادن رشد ضریب فزاینده نقدینگی توسط بانک مرکزی، وجود ساختار درآمدی ناپایدار دولت‌ها و ناکافی بودن منابع مالیاتی، نوسانات درآمدهای نفتی و... رشد بسیار لجام گسیخته‌ای را تجربه نموده که این امر، تبعات اصلی خود در بروز و تقویت استعدادهای تورمی اقتصاد نمایان ساخته است (تقی‌زاده و روشنی: ۱۳۹۵).

با افزایش حجم نقدینگی در اقتصاد معمولاً نرخ بهره (بهای پول) به منظور برقراری تعادل در اقتصاد، کاهش یافته و سرمایه‌گذاری و تولید نیز (با فرض ثبات سایر شرایط) افزایش می‌یابند و متعاقباً با افزایش عرضه کل، قدرت خرید آحاد جامعه افزایش و نرخ تورم کاهش می‌یابد.

1. Lucas
2. Benati
3. Surico and Sargent

پیشینه پژوهش

پیشینه تحقیقات داخلی

جعفری صمیمی و احمدی (۱۳۸۱)، در مطالعه خود تأثیر استقلال بانک مرکزی بر متغیرهای اقتصاد کلان نظیر تورم، رشد، کسری بودجه و مالیات تورمی را برای ۴۵ کشور در حال توسعه در دوره زمانی ۱۹۹۸-۱۹۹۰ مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش به منظور اندازه گیری شاخص استقلال بانک مرکزی از شاخص معرفی شده توسط کوکرمین (۱۹۹۲) استفاده شده است. نتایج مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که بین استقلال بانک مرکزی و تورم رابطه منفی و معناداری وجود دارد. اندازه کسری بودجه دولت‌ها کاهش و رشد اقتصادی نیز افزایش یافته است. همچنین، میان استقلال بانک مرکزی و مالیات تورمی رابطه‌ی منفی وجود دارد.

عمادزاده و همکاران (۱۳۸۴) در تحقیق خود تحت عنوان "بررسی عوامل (پولی و غیر پولی) مؤثر بر تورم در ایران" با استفاده از یک سیستم معادلات همزمان، تأثیر رشد پول، شکاف نسبی تولید، رشد نرخ ارز بازار موازی، انتظارات تورمی و تورم وارداتی به‌عنوان عوامل مؤثر بر تورم را مورد بررسی قرار داده و معادلات توضیح دهنده هر یک از این تغییرها را نیز برآورد نموده‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که گرچه تورم در ایران صرفاً پدیده پولی نیست و تورم وارداتی، مشکلات ساختاری اقتصاد و تورم انتظاری نیز بر شکل‌گیری آن تأثیر مثبت داشته‌اند. لینک رشد نقدینگی سهمی بالغ بر ۵۸,۳۲ درصد را در شکل‌گیری تورم دارا بوده است.

مصطفوی مهدی (۱۳۸۶) در تحقیق خود تحت عنوان "بررسی رابطه علی پول و تورم در اقتصاد ایران" به بررسی رابطه علی پول و تورم در اقتصاد ایران پرداخته است. بر اساس نتایج به‌دست آمده از تحقیقات در کوتاه مدت پول بر تورم تأثیر داشته ولی در بلندمدت تأثیر چندانی نداشته است.

فخارمنش (۱۳۹۳)، تأثیر کمیته حسابرسی و ساختار مالکیت بر حق الزحمه حسابرسی و اظهارنظر حسابرسان مستقل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شد. برای ۶۹ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۰ مشخص گردید که مالکیت سهام توسط سرمایه‌گذاران نهادی، تأثیر مثبت معناداری بر حق الزحمه حسابرسی شرکت‌ها دارد. همچنین نتایج

تحقیق نشان می‌دهد که مالکیت سهام توسط سرمایه‌گذاران نهادی با صدور اظهارنظر مشروط حسابرسی دارای رابطه منفی معناداری می‌باشد و بین مالکیت مدیریت و حق الزحمه حسابرسی و اظهارنظر مشروط حسابرسان رابطه معناداری مشاهده نگردید.

جامعی (۱۳۹۴)، در بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی روی بحران مالی بانک‌های ایران به این نتایج رسیده است که بین نسبت اعضای غیر موظف با بحران مالی ارتباط وجود ندارد. بین کمیته حسابرسی با بحران مالی ارتباط معنادار و معکوس وجود دارد. بین درصد مالکیت دولتی با بحران مالی ارتباط معنادار و هم جهت وجود دارد. بین سهامداران نهادی با بحران مالی ارتباط معنادار و معکوس وجود دارد. بین کمیته ریسک با بحران مالی ارتباط معنادار و معکوس وجود دارد.

امیری (۱۳۹۴)، به بررسی نقش حسابداری و حسابرسی در بحران‌های اقتصادی شرکت‌های سهامی پرداخته است. امروزه با توجه به نتایج حاصل از بحران‌های اقتصادی و در نظر گرفتن نقش و جایگاه حسابرسی در گزارشگری و روشهای حسابداری می‌توان بیان کرد که نسبت به وجود چنین بحرانی، فشار قابل توجهی از طرف ذینفعان متعدد به گزارشات و مطالعات مالی حسابرسی شده آمده است. همچنین با توجه به این موضوع، رسوایی‌های اخیر شرکت‌های بزرگ در جهان قابل توجه شده است. حسابداری و حسابرسی هر دو به‌عنوان دو عامل بسیار با اهمیت و تاثیرگذار در بحران‌های مالی شرکت‌های ورشکسته می‌باشند که با یک حاکمیت قوی در کشور و کوچکتر از آن در شرکت‌ها می‌توان بحران‌های مالی در کشور و حتی شرکت‌ها را کنترل کرده و کاهش داد.

جعفری و همکاران (۱۴۰۰)، پژوهشی با عنوان ارائه الگویی برای شناسایی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی با به‌کارگیری روش دلفی و منطق فازی انجام دادند. مطابق یافته‌های آنها، دو عامل ریسک دعاوی حقوقی و صلاحیت علمی و فنی حسابرسان بیشترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی داشته‌اند.

منصوری نیا و یدالهی (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان «نقش کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار» نشان دادند در بانک‌های خصوصی، اندازه کمیته حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر سود بانکی دارد و سایر ویژگی‌های کمیته حسابرسی تأثیر معناداری بر سود بانکی ندارد. همچنین اندازه،

استقلال و تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد بانک‌های دولتی (سود و نقدینگی بانک) تأثیر مثبت و معناداری دارد. ضمناً این تأثیر در بانک‌های دولتی بیشتر از بانک‌های خصوصی است. در نهایت این یافته‌ها نشان داد که با افزایش کیفیت کمیته حسابرسی، عملکرد مالی بانک نیز افزایش خواهد یافت.

پیشینه تحقیقات خارجی

سومویه^۱، در مقاله‌ای تحت عنوان "بی‌ثباتی اقتصادی و رفتار اعتباری بخش بانکداری در نیجریه" نشان دادند که رفتار اعتباری بانک و بی‌ثباتی اقتصادی کلان فقط در بلندمدت رابطه معنی‌دار دارند و شاخص‌های بی‌ثباتی اقتصاد کلان (عرضه پول و تورم)، رابطه منفی و نرخ ارز رابطه مثبت معنی‌داری با رفتار اعتباری بانک دارد.

یافته‌های پژوهش وولانداری و باروکا^۲ (۲۰۲۲)، با عنوان عوامل تعیین‌کننده تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی بر مبنای شواهدی از بانک‌های تجاری با استفاده از روش‌های تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، در صورتی که کمیته حسابرسی شرکت‌ها دارای اعضای متخصص مالی باشند یا توسط حسابرسان متخصص در صنعت مربوطه حسابرسی شوند، گزارش حسابرسی آنها در مدت‌زمان کوتاه‌تری ارائه می‌گردد. همچنین، یافته‌های آنها تأثیر اندازه کمیته حسابرسی، تعداد جلسات کمیته حسابرسی و شهرت حسابرسان مستقل بر تأخیر در گزارش حسابرسی را تأیید نکرد. ساهرودین و سوندارمونو^۳ (۲۰۲۲)، در پژوهش خود با عنوان آیا اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی و حسابرسان مستقل برای نظم و انضباط بازار در بانکداری اندونزی اهمیت دارد؟ با انتخاب نمونه‌های از بانک‌های اندونزی طی سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۰۸ نشان دادند نظم و انضباط بازار برای بانک‌هایی با اندازه هیئت‌مدیره بزرگ‌تر و حسابرسان مستقل با کیفیت‌تر، برجسته‌تر است و به‌طور کلی پژوهش آنها از دو ویژگی یاد شده در صنعت بانکداری برای ایجاد نظم و انضباط در بازار حمایت می‌کند.

1. Sumoya
2. Vollandari and Baruka
3. Sahrudin Voedarmono

ماسکیاناردو و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، در تحقیقی با عنوان نظارت بانکی و حسابرسان مستقل: نظریات و تجربیات، به بررسی نقش حسابرسان مستقل در نظارت بر بخش بانکی از منظر نظری، نهادی و تجربی پرداختند. آنها میزان درگیر شدن حسابرسان مستقل در فرایند نظارت بر بخش بانکی را در ۱۱۵ کشور مورد بررسی قرار دادند. آنها با استدلال‌های نظری خود، دریافتند کشورهایی که نقش بانک‌های مرکزی را در نظارت افزایش می‌دهند، با احتمال بیشتری حسابرسان مستقل را نیز درگیر می‌کنند که این مهم نشان‌دهنده پیچیدگی عملکرد نظارتی است که موجب می‌شود در این راستا از تخصص حسابرس مستقل استفاده شود. در ادامه به بررسی پیشینه پژوهش‌های مرتبط در خارج و داخل کشور پرداخته شده است.

پورتتی^۲ و همکاران (۲۰۱۹)، تأثیر محتوای اطلاعاتی اعلان‌های سود بر استقلال کمیته حسابرسی در اروپای غربی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که بین محتوای اطلاعاتی اعلان‌های سود و استقلال کمیته حسابرسی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

الزبان و ساون^۳ (۲۰۱۵)، در تحقیقی به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی پرداختند. این مطالعه با استفاده از داده‌های حاصل از بررسی حسابرسان داخلی ارشد از شرکت‌های انگلستان متوجه شد که درک بیشتر اجرای توصیه‌های حسابرسی به شدت به وجود اعضای مستقل کمیته حسابرسی و تخصص اعضا در حسابرسی و حسابداری بستگی دارد. نتایج نیز نشان می‌دهد که ادراکات اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی تحت تأثیر جلسات مکرر بین کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی ارشد قرار می‌گیرد. دی والامینک و سارنز^۴ (۲۰۱۵)، ارتباط ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی را مورد مطالعه قرار داده‌اند. نتایج آنها نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی شرکت می‌شود.

صدرآرا و همکاران (۲۰۱۴)، در تحقیقی با عنوان ارزیابی ارتباط مابین حسابرسی مستقل و دریافت تسهیلات مالی به بررسی عوامل مؤثر بر سطح اعتماد مدیران اعتباری بانک‌ها از منظر

1. Mascianardo
2. portetti
3. Elzaban and Savon
4. De Wallaminck and Sarnes

حسابرسی مستقل و نوع اظهارنظر حسابرسان پرداختند. نتایج تحقیق ایشان حاکی از آن است که میزان اعتبار مؤسسه حسابرسی شرکت‌ها و میزان مقبولیت گزارش حسابرسان مستقل دارای رابطه مثبت معنی‌دار با سطح اعتماد اعتباردهندگان و بانک‌ها برای اعطای وام و تسهیلات به شرکت مذکور می‌باشند. نتایج حاصل از مدل معادلات ساختاری نیز بیانگر آن است که سطح اعتماد اعتباردهندگان بیشتر تحت تأثیر اعتبار مؤسسه حسابرسی می‌باشد و نوع اظهارنظر حسابرسان در جلب اعتماد مدیران اعتباری در درجه دوم اهمیت قرار دارد.

خوزه دانتاس^۱ و همکاران (۲۰۱۴)، در پژوهش خود با عنوان الزامات حسابرسی در سیستم‌های بانکی: تجزیه و تحلیل زمینه‌های بین‌المللی و عوامل تعیین‌کننده، به بررسی میزان الزامات حسابرسی با توجه به ویژگی‌های سیستم‌های بانکی پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد که کشورهایی که سطح بالاتری از تأمین اعتبار داخلی توسط بخش بانکی دارند و همچنین، دارای بانک‌های سودآورتر می‌باشند، الزامات بیشتری را در مورد عملکرد حسابرسان تحمیل می‌نمایند. در مقابل، در کشورهایی که بانک‌های دولتی بیشتر در سیستم مالی مشارکت دارند و محدودیت‌های بیشتری در زمینه فعالیت‌های بانکی وجود دارد، الزامات کمتری برای حسابرسان وجود دارد.

دی زوان^۲ و همکاران (۲۰۱۱)، با بررسی شرکت‌های استرالیایی دریافتند که حسابرسان داخلی در مدیریت ریسک واحد تجاری مشارکت می‌کنند؛ اما مشارکت بیشتر در مدیریت ریسک دارای اثرات منفی بر تمایل آنها در گزارش نقاط ضعف به کمیته حسابرسی دارد.

کاستانیرا^۳ و همکاران (۲۰۰۹)، پژوهشی را باهدف شناسایی عوامل مرتبط با به‌کارگیری حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک و کشف نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک بنگاه، انجام دادند. آنان به این نتیجه رسیدند که در برنامه سالانه حسابرسی‌ها، به‌کارگیری رویکرد مبتنی بر ریسک در شرکت‌های بین‌المللی و شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار پرتغال از لحاظ آماری قابل ملاحظه است. آنان همچنین به این نتیجه رسیدند که ارتباطی قوی (اما نه چندان عمده) بین برنامه‌ریزی سالانه حسابرسی مبتنی بر ریسک و واحدهای خصوصی، صنعت مالی و بزرگ وجود دارد و در برنامه‌ریزی هر کار حسابرسی، به‌کارگیری رویکرد مبتنی بر

1. Jose Dantas

2. De Zwan

3. Castanera

ریسک به طور مثبت با اندازه واحد، مرتبط است. آنان اظهار داشتند که حسابرسی داخلی به منظور پیاده‌سازی مدیریت ریسک بنگاه در سازمان‌های کوچک‌تر، فعال‌تر است و در بخش‌های مالی و خصوصی، مهم‌تر است.

درامینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۸)، با بررسی فنون موجود جهت ارزیابی خطر و شناسایی موارد مفید جهت به‌کارگیری در برنامه‌ریزی حسابرسی، به توسعه مدل حسابرسی مبتنی بر ریسک پرداختند. آنها با بررسی و تحلیل ادبیات موجود در زمینه ارزیابی ریسک، چارچوبی را جهت مدیریت ریسک در برنامه‌ریزی حسابرسی با به‌کارگیری ابزارها و فنون جدید ارائه نمودند. این چارچوب در سه مرحله و نه گام قابل‌پیاده‌سازی است. سه مرحله اصلی در این چارچوب، شناسایی خطر، اندازه‌گیری خطر و کاهش خطر است.

در ادامه به بررسی پیشینه پژوهش‌های مرتبط در خارج و داخل کشور پرداخته شده است در پژوهش خود با عنوان تأثیر نظارت بر عملکرد بانک، مروری اکتشافی از ادبیات هیرتل اقتصاد در مورد نظارت بانکی ارائه مینماید که یافته‌های او نشان می‌دهد، نظارت بدون کاهش معنی‌دار سودآوری، ریسک را در بانک‌ها کاهش می‌دهد.

روش‌شناسی پژوهش

روش انجام این پژوهش از نوع کیفی با رویکرد تحلیل مضمون است. تحقیق کیفی فرایندی است از تحقیق که داده‌ها را از زمینه‌ای که رویدادها در آن رخ می‌دهد، استخراج، و تلاش می‌کند که رویدادها را از طریق دیدگاه‌های شرکت‌کنندگان، بررسی و استنتاج کند (رجوعی، ۱۳۹۸). فلسفه تحقیقات کیفی از نوع طبیعت‌گرایانه است، بدین معنی که برای رسیدن به حقیقت، همه چیز را در عالم در بستر طبیعی خودش مورد مطالعه قرار می‌دهند (طلایی، ۱۳۹۱).

تحلیل مضمون روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای موجود درون داده‌ها است. این روش حداقل خود داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر کند. تحلیل مضمون را می‌توان در اکثر

1. drumming

روش‌های کیفی به کار گرفت. تحلیل مضمون یک راهبرد تقلیل و تحلیل داده‌ها است که توسط آن داده‌های کیفی تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی، تلخیص و بازسازی می‌گردند. تحلیل مضمون اصولاً یک راهبرد توصیفی است که یافتن الگوها و مفاهیم مهم را از درون مجموعه داده‌های کیفی تسهیل می‌نماید (کمالی، ۱۳۹۷).

طی چهار مرحله «دیدن متن»، «برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتب»، «تحلیل اطلاعات کیفی» و در نهایت «مشاهده نظام‌مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان یا فرهنگ» مضامین زیر را نظام‌مند می‌کند:

- ✓ مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی موجود در متن)
- ✓ مضامین سازمان‌دهنده (مقولات به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه)
- ✓ مضامین فراگیر (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل)

سپس این مضامین به صورت نقشه‌ای شبکه وب رسم می‌شوند که در آن مضامین برجسته هر یک از سه سطح نامبرده، همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود. شبکه مضامین، رویه‌ای برای تهیه مقدمات یا ارائه نتایج پایانی تحلیل نیست، بلکه راهکاری برای شکستن متن و یافتن نکات معقول و برجسته درون آن است (عابدی جعفری، تسلیمی، فقیهی و شیخزاده، ۱۳۹۰). تحقیق حاضر، اکتشافی بوده (به دنبال ساخت مفاهیم) از نظر جهت‌گیری بنیادی و همچنین از لحاظ فلسفه پژوهش تفسیری است.

داده‌های موردنیاز برای یک طرح پژوهشی را می‌توان هم از طریق روش‌های کتابخانه‌ای و بررسی متون و هم از طریق روش‌های میدانی نظیر پرسش‌نامه، مصاحبه و... گردآوری کرد. برای گردآوری اطلاعات در بخش تحلیل مضمون پژوهش حاضر، از روش و مصاحبه‌ای انجام گرفته است. با توجه به هدف تحقیق، مصاحبه‌ای متناسب با موضوع پژوهش از خبرگان و صاحب‌نظران حوزه حسابرسی نهادهای گرفته شده است. بنابراین، جامعه آماری پژوهش حاضر شامل خبرگان و صاحب‌نظران حوزه حسابرسی نهادهای مالی است.

روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر، با بهره‌گرفتن از شیوه‌های نمونه‌گیری هدفمند - قضاوتی و نظری اقدام به گردآوری اطلاعات شده است. به این صورت که در بخش تحلیل مضمون پژوهش، در وهله اول کلیه متون موجود در خصوص حسابرسی مؤسسات اعتباری به‌دقت مورد بررسی قرار گرفته است و در گام بعد با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند از تعداد ۱۰ خبره (طبق معیارها: حداقل کارشناسی ارشد مالی یا حسابداری - حداقل ۱۰ سال سابقه و تجربه کاری در زمینه حسابرسی) این حوزه مصاحبه به‌عمل آمده است.

داده‌های پژوهشی که از طریق مصاحبه‌های هدفمند - قضاوتی با ده تن از خبره‌های حوزه حسابرسی به‌دست آمده است. با توجه به اشباع نظری با تحلیل عمیق و کفایت کدهای به‌دست آمده و همچنین پیدانشدن مفاهیم جدید در مصاحبه‌های بعدی استفاده از کدگذاری مستقل تحلیل شد. در واقع ابزار اصلی پژوهش مصاحبه است با کدگذاری هر مصاحبه به تحلیل هر یک پرداخته شد.

روایی و پایایی پژوهش

پژوهشگران کیفی به دلیل افزایش اعتبار پژوهش خود، باید حداقل از دو راهبرد بهره‌گیرند (کرسول^۱، ۲۰۰۳)، در پژوهش حاضر برای نیل به این هدف، اقدامات ذیل صورت گرفته است: درگیری طولانی‌مدت با موضوع پژوهش: به دلیل جذابیت موضوع پژوهش، غیرفارسی بودن متون مورد تحلیل و همچنین کنکاش دقیق پژوهشگر در مفاهیم مورد بحث، فرایند بررسی متون زمان به نسبت زیادی به طول انجامید.

کثرت گرایی: به منظور ایجاد تنوع در متون مورد بررسی، تلاش شده است تا همه انواع داده‌های متنی از جمله کتب، مقالات، طرحها و تحلیل‌های منتشر شده در پایگاه‌های اطلاعاتی گوناگون تحلیل قرار شوند. همچنین بنا به نظر کرسول^۱ (۲۰۰۳)، برای حصول اطمینان از پایایی پژوهش نیز از دو روش زیر استفاده شد.

الف) یادداشت‌برداری مفصل و دقیق

ب) کدگذاری ناشناس به کمک کدگذاری که جزء تیم پژوهش نیست.

1. Creswell

یافته‌های پژوهش

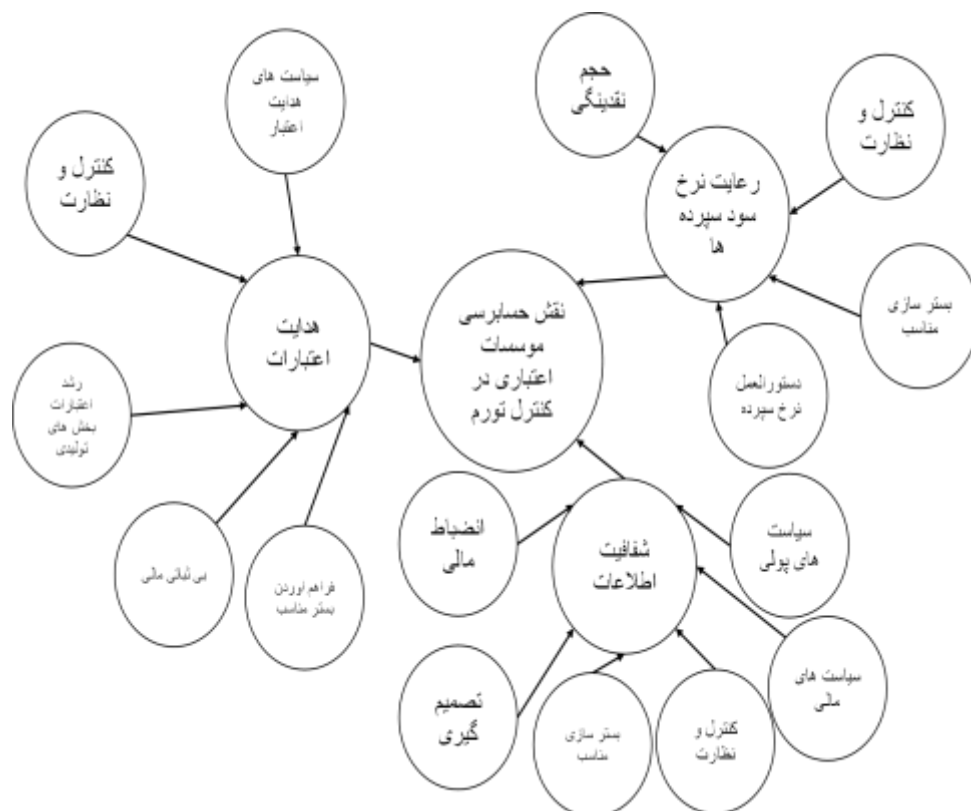
بعد از پیاده‌سازی داده‌های حاصل از متون به‌دست‌آمده و تایپ آن‌ها به‌منظور به‌دست‌آوردن نتایج تحلیل مضمون انجام گرفت. پس از انجام تحلیل مضمون مضامین اصلی مربوط به نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم استحصال شد. در ادامه مضامین مربوط به نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم شرح داده شده است.

جدول ۱. نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
رعایت نرخ سود سپرده‌ها	حجم نقدینگی	رشد حجم پول، تورم، افزایش بدهی
	بسترسازی مناسب	نهادهای تصمیم‌گیرنده، اعمال قوانین، برخورد با متخلفین
	دستورالعمل نرخ سپرده‌ها	دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی
	کنترل و نظارت	صورت‌های مالی، بررسی، ارائه گزارش
شفافیت اطلاعات	سیاست‌های پولی	حجم پول، نرخ تورم، نرخ بهره
	سیاست‌های مالی	هزینه‌های دولت، مالیات
	تصمیم‌گیری نهادی	تعیین متغیرهای اقتصادی، دستورالعمل‌ها
	انضباط مالی	صورت‌های مالی، ارائه عاری از اشتباه
	کنترل و نظارت	صورت‌های مالی، بررسی، ارائه گزارش
	بسترسازی مناسب	نهادهای تصمیم‌گیرنده، اعمال قوانین، برخورد با متخلفین
هدایت اعتبارات	سیاست‌های هدایت اعتبار	بی‌ثباتی مالی، جریان درآمدی، بخش‌های مولد و غیرمولد
	کنترل و نظارت	صورت‌های مالی، بررسی، ارائه گزارش

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	رشد اعتبارات	افزایش یا کاهش اعتبارات
	بی‌ثباتی مالی	رشد بدهی، کاهش تولید، بخش غیرمولد
	بستر سازی مناسب	نهادهای تصمیم‌گیرنده، اعمال قوانین، برخورد با متخلفین

طبق نتایج به دست آمده نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم دارای ۴۰ مضمون پایه، ۱۲ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ مضمون فراگیر می‌باشد. که مضامین فراگیر آن شامل شفافیت اطلاعات، هدایت اعتبارات و نرخ سپرده‌ها خواهد بود.

شکل ۱. شبکه مضامین نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم

نتیجه گیری و پیشنهادها

تورم یکی از مسائل مهم حال حاضر کشور است. کنترل تورم را می توان یکی از دغدغه های اصلی و مهم کشور نامید. به منظور رسیدن به این مهم همه ارگان های کشور باید اقدامات مؤثری را انجام دهند. این پژوهش به دنبال این موضوع بوده که به منظور کنترل تورم نقش های حسابرسی مؤسسات اعتباری را بررسی و مشخص کند تا با تقویت این نقش ها بتوانیم در کنترل تورم بیش از پیش موفق باشیم. در این پژوهش به این موضوع رسیدیم که حسابرسی مؤسسات اعتباری می تواند گامی در جهت کنترل تورم بردارد. حسابرسی مؤسسات اعتباری می تواند سه نقش مهم در جهت کنترل تورم ایفا کند. به منظور انجام دادن این پژوهش ما از روش مصاحبه با خبرگان استفاده کردیم و از ده خبره حوزه حسابرسی که سابقه فعالیت بیش از ۱۰ سال در این حوزه را داشتند مصاحبه را انجام دادیم. و سپس با استفاده از تحلیل مضمون به مضامین مورد نیاز پژوهش دست پیدا کردیم. نتایج این تحقیق نشان گر این موضوع بود که حسابرسی مؤسسات اعتباری در جهت کنترل تورم سه نقش اساسی ایفا می کند که این سه نقش عبارتند از:

۱. ارائه هر چه بهتر و شفاف تر اطلاعات مالی به منظور تصمیم گیری هر چه بهتر نهاد تصمیم گیرنده
  ۲. کنترل و نظارت بر هدایت و تخصیص درست منابع مؤسسات اعتباری
  ۳. کنترل و نظارت بر تطابق نرخ سپرده بانک ها با نرخ سپرده اعلامی توسط بانک مرکزی
- طبق نتایج به دست آمده می توان عنوان کرد که حسابرسی می تواند نقش اساسی در کنترل تورم ایفا کند بدین صورت که گزارش های کنترل و نظارت عنوان شده را برای نهاد اقدام کننده ارسال کرده و نهاد اقدام کننده موارد لازم را اجرا کند تا اینکه مؤسسات اعتباری در انجام هر چه بهتر وظایف خود کوتاهی نکنند و بدین صورت گامی برای کنترل تورم بردارند.

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های تحقیق

در این تحقیق، نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به صحبت‌های انجام گرفته با خبرگان حوزه حسابرسی مؤسسات اعتباری این موضوع به دست آمد که حسابرسی مؤسسات اعتباری از سه جهت در کنترل تورم کاربرد دارد. همچنین با توجه به مصاحبه‌های انجام گرفته راه کارها و پیشنهادات زیر به منظور بهبود وضعیت نقش‌های حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم بیان شد.

- طبق نظرات خبرگان حوزه حسابرسی مؤسسات اعتباری عدم وجود بستری مناسب به منظور بررسی و اعمال گزارش‌های حسابرسی یکی از مشکلات اساسی بر عدم اعمال گزارش‌های حساب‌رسان است به همین منظور در گام نخست ایجاد بستر مناسب برای اعمال قانونی گزارش‌های حساب‌رسان گام ضروری است.
- اعمال جریمه طبق گزارش حساب‌رسان به منظور افزایش کارایی گزارش‌های حسابرسی
- صورت‌های مالی مؤسسات اعتباری به نسبت دیگر بنگاه‌های کشور دارای پیچیدگی و سختی مخصوص به خود است. به این منظور کمیته حسابرسی با برنامه‌ریزی هر چه سریع‌تر و بهتر نسبت به آموزش ویژه کارکنان خود اقدام کند.

محدودیت‌های پژوهش

این مطالعه با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است. نبود پشتوانه علمی کافی پیرامون نقش حسابرسی مؤسسات اعتباری در کنترل تورم همچنین با توجه به گستردگی موضوع پژوهش، عدم دسترسی به مدیران و خبرگان امر، از مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر به شمار می‌رفت.

References

- Abedi Jafari, Hassan; Taslimi, Mohammad Saeed; Faqih, Abul Hassan; Sheikhzadeh, Mohammad (2018). Theme analysis and theme network: a simple and efficient method to explain patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought*, 5(2), [in persian]
- Committee for Compilation of Auditing Standards, (1933), *Auditing Standards*, Tehran, Publications of the Auditing Organization: 10th Edition[in persian]
- Ebrahimi, Seyyed Kazem; Pahandi, Mahmoud; Fakharmanesh, Mohammad Reza (2013) Investigating the effect of the ownership structure of the company on the audit fee and the opinion of the independent auditors of the companies. *Financial Accounting Scientific Research Quarterly/Year 6/Number 42*, Pages 87-93[in persian]
- Emadzadeh, Mustafa; Samadi, Saeed; Hafizi, Bahar; *Humanities and Social Sciences Research Journal Fall 2014 - Number (20) Pages - From 33 to 52*[in persian]
- Kurd Manjiri, Sejad, Jaafarian Sartaei, Ebrahim, (3211), investigation of the relationship between the time period of the formation of the audit committee and internal audit with the error of predicting future cash flows by considering the riskiness of companies listed in the Tehran Stock Exchange, specialized scientific quarterly *New research approaches in management and accounting*, Volume 9, Number 23, pp. 314-339[in persian]
- Mahmoud Dahnavi, Zohra. (2015). Use of information technology in independent auditing in Iran; Obstacles and problems. *Scientific journal of accounting and social benefits*. Volume 6. Number 2:55-70. [in persian]
- Mahmoud Dahnavi, Zohra. (2015). Use of information technology in independent auditing in Iran; Obstacles and problems. *Scientific journal of accounting and social benefits*. Volume 6. Number 2:55-70. [in persian]
- Mansourinia, Elham; Yadali, Negar (1401). The role of audit committee quality on the financial performance of private state banks admitted to the Tehran Stock Exchange. *Accounting and management perspective*. 567 (107-125). [in persian]
- Razmi, Mohammad Javad, Mustafavi, Seyed Mehdi; Mahmoudi, Muhaddith. (2011). Examining the effects of trade liberalization on financial development in the group of selected developing countries using panel data. *Financial monetary economy*[in persian]
- Rezaei, Mehdi, Nizami Ardakani, Mehdi, and Naser Sadr Abadi, Alireza. (2019). Discovering the fraud of financial statements according to the audit report of financial statements. *Management Accounting*[in persian]
- Safari, Mehdi and Rezaei, Yaser, (1931), *Management ability and readability of financial reporting: A test of the theory of marking*, *Journal of Accounting Knowledge*, Faculty of Management and Economics, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran Accounting Association, 3 (3): 31[in persian]
- Safipour Afshar, Mojtabi, Pourhaidari, Omid, and Baharmghaddam, Mehdi. (2017). Investigating the effect of audit management by managers on the discovery of distortions by auditors in terms of the characteristic of the auditor's professional skepticism. *Knowledge of Accounting and Management Audit*, 7(25), 67-80. [in persian]
- Taghizadeh, Khadija and Roshni, Kulthum (2015). "The relationship between inflation and liquidity growth in Iran's economy". Publications of the Office of Research and Monetary and Commercial Policies of the Vice-Chancellor of Economic Affairs.[in persian]
- Zohra, Mahmoud Dehnavi (2015). The use of information technology in independent auditing in Iran; Obstacles and problems of accounting and social benefits article summer 2015 - number 21 16 pages - from 55 to 70[in persian]

- Al-Eitan, G. N., Bani-Khalid, T. O. (2019). CREDIT RISK AND FINANCIAL PERFORMANCE OF THE JORDANIAN COMMERCIAL BANKS: A PANEL DATA ANALYSIS. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23, 1-13.
- Audit in Iran, Problems and Constraints *Journal of Accounting and Social Interest*.
- Baik, B., Farber, D and S.Lee. (2011) CEO Ability and Management Earnings Forecasts. *Contemporary Accounting Research*, 28 (5): 1645-1668.
- Benati, L. 2005. "Long-Run Evidence on Money Growth and Inflation",.European Central Bank Working Paper, No. 1027.
- Bolo, Gh. (2006). Cost of equity and profit features. Ph.D. thesis, Allameh Tabatabaei University, Tehran. (In Persian)
- Choi, S., Furceri, D., Loungani, P., Mishra, S& Poplawski-Ribeiro, M. (2018). "Oil Prices and Inflation Dynamics: Evidence from Advanced and Developing Economies". *Journal of International Money and Finance*, 82(2), 71-96
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Second Edition, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Evidence from Commercial Banks in Indonesia. *The Indonesian Journal of exchange. Accounting and management perspective*. 5(67). 107-125. (In Persian)
- Klein, A., (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings
- Lucas,R.1980 . "Two Illustrations of the Quantity Theory of Money", *American Economic Review*, 70(5), pp.1005.1014.
- Mahmoud Dehnavi Z. (2016). Utilization of the Information Technology in External management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400
- Mansouri Niya, Elham. Yadollahi, Negar. (2022). The role of audit committee quality
- Minsky, H. (1986). The evolution of financial institutions and the performance of the economy. *Journal of Economic Issues*, 20(2), 345-353..
- on the financial performance of public and private banks admitted to the stock
- Sargent, T. J., and P. Surico. 2008. Monetary Policies and Low-Frequency Manifestations of the Quantity Theory, mimeo
- Somoye, Russell Olukayode Christopher. Ilo, Bamidele M. (2009). "The Impact of Macroeconomic Instability on the Banking Sector Lending Behaviour in Nigeria" *.Journal of Money, Investment and Banking*. Volume 6. Number 2:55-70. (In Persian)
- Wallace, A. (1995). Two models of CSR to communities. *Mesa State College, Sinder, Jamie-Hill, P, Ronald, CSR in the 20st century, journal of business ethics*, (48): 74-93.
- Wulandari Septiani, Zuni Barokah (2022). Determinants of Audit Report Lag

